

Digitalisering i Islands Nationalarkiv

Kære kolleger – mine damer og herrer!

Overskriften til denne konference er “Arkiven ut till folket”.

Digitalisering af arkivalier er en metode – måske skulle jeg sige et forslag til en metode – som vi kan bruge til at realisere disse ord. I alt fald viser dette seminar at digitalisering er noget som man diskuterer i de nordiske arkiver.

Jeg vil derfor begynde med at beskrive situationen i Islands Nationalarkiv som det er lige nu og fortælle om vores strategi og de projekter vi arbejder på. Og alt det slid og slæb gør vi for at forøge tilgængelighed til vores arkivalier, d.v.s. at vi forsøger at tage en del af arkiven ud til folket.

Situationen i Islands Nationalarkiv i dag ser sådan ud, at digitaliseringen er lige begyndt, både digitalisering ved indtastning og ved fotografering eller kopiering. Vores første skridt i den digitale retning er at åbne et vindue til vores arkivalier via internettet og det er netop der, på vores websider, hvor man kan finde det meste af vores digitale material. Det er derfor at vores websider kommer ofte på tale i mit bidrag i dag.

I det hele taget er det islandske samfund godt forberedt på at benytte sig af digitaliserede materialer. De fleste har en computer og adgang til internettet på arbejdet eller hjemme, og en stor del heraf bruger det meget. Myndighederne har lagt vægt på at fremme informationsteknologien, og vi kan mærke, at forventningerne til os forøges for hver dag, der går.

Det udstyr, som arkivet har til digital kopiering, er en almindelig bordscanner, en kopimaskine (Minolta d351i) og to digitale kameraer (Fuji FinePix 6900 Zoom, max. billedstørrelse 2832 x 2128 pix og Fuji FinePix S2 Pro, max billedestørrelse 4256 x 2848). Kameraet FinePix 6900 Zoom kan beskrives som virkelig godt til privat brug, men det kan ikke betegnes som et kamera for professionel brug. Det andet kamera, FinePix S2 Pro, er professionelt udstyr og vi bruger det til at tage billeder af arkivalier. Vi vil selvfølgelig anskaffe bedre udstyr. Det er faktisk en forudsætning for, at vi kan komme videre på området.

Strategi

Så kommer jeg til vores strategi og samtidig vil jeg snakke om vores projekter. Hvad er det, man vil kopiere digitalt i Island? I Islands nationalarkiv har man stillet de følgende formål for digitalisering i den nærmeste fremtid:

1. Daglig ekspedering af kopier for vores kunder

Først bør det nævnes, at arkivet til hver en tid skal være parat til at ekspedere bestillinger fra dets kunder. Det er især forskere, der ønsker at få kopier af arkivalier i store mængder. Derudover vil det være hensigtsmæssigt at tænke på, at scanne eller fotografere kilder, der bruges ofte, både for at beskytte originaler og for at lette tilgængeligheden til eller udbredelsen af dokumenterne. Og det vil være mest naturligt at benytte den digitale teknologi, når der er tale om store mængder og sammenhængende kilder.

2. Kopiering til beskyttelse af arkivalier og forøget tilgængelighed

d.v.s. kopiering af efterspurgte dokumenter til at lette tilgængelighed og ekspedition. Kirkebøgerne er langt de mest

efterspurgte på læsesalen. De fleste af dem findes på mikrofilm. Vi kunne godt tænke os at gøre forsøg med digital kopiering af en del af disse dokumenter, og lægge dem ud på nettet såvel som på cd-rom ligesom andre har gjort, eller er i gang med at gøre. På et IT-ekspertmøde for de nordiske rigsarkiver, der blev holdt i maj sidste år, fremgik det, at der var en stor interesse for disse opgaver. I de fleste arkiver er en stor mængde mikrofilm, som kan scannes. Vi vil gerne lære metoder og brug af teknologi af vore nordiske kolleger. Vi vil også meget gerne diskutere med jer, hvad I gør på området.

3. Oprettelse af søgbare arkivregistrarer

Da vores webside blev lavet, var en af de vigtigste opgaver at gøre registrarerne tilgængelige på nettet. Vi valgte at bruge PostgreSQL, en Linux baseret database, og der blev udarbejdet en ny datastruktur til nettet. Så nu findes der allerede på nettet de følgende registrarer:

Hið danska kansellí	Danske Kancelli
Kirkjustjórnarráð	Kirkestyrelsen
Rentukammer	Rentekammeret
Skólastjórnaráð	Skoledirektionen
Íslenska stjórnardeildin	Islandske Departement

<http://www.skjalasafn.is/index.php?node=geymsluskra>

Idéen er, at med tiden skal der også blive muligt at have landsarkivernes registrarer i denne database.

4. Oprettelse af kildedatabaser

Et af formålene var at appellere mere til offentligheden og forskerne, end man tidligere havde gjort. Det blev derfor besluttet at lave databaser baserede på arkivets dokumenter. Det står klart, at der er mange forskellige kilder i vores arkiver, som passer fint til at lægge ud i databaser, og som offentligheden kunne have interesse for.

Den første opgave var at lave en database for folketællinger. Vi var så heldige, at Islands Statistik havde lavet et elektronisk register af folketællingen fra 1703, den ældste folketælling af sin slags i hele verden. Den udgave som nu ligger på nettet er baseret på dette register. Vi mangler stadig at lægge en sidste hånd på udarbejdelsen af databasen, så at den passer til alle folketællinger. Vi regner med, at samtlige folketællinger indtil 1910 (ca. 15 ialt) bliver lagt ind i denne database i løbet af de kommende år. Men allerede kan man på arkivets webside søge i folketællingen fra 1703. De fleste gæster på vor webside kommer til at søge i folketællingsdatabasen.

Dette er vores største opgave af denne karakter. Det kunne være interessant og spændende, både for forskere og andre, at lægge flere kilder ind i en søgbar database. Her tænker jeg f.eks. på kirkebøger, handelsbøger, jordebøger, rapporter om skattekødelser og flere den slags. Der er her tale om kilder, der i større eller mindre grad findes i tabelform. Men sådan noget kræver et betydeligt arbejde og måske er det diskutabelt om det er arkivets opgave at tage initiativet til den slags projekt. Jeg mener at arkiverne skal påtage sig den slags opgaver og måske er det endnu mere nødvendigt i et lille samfund, som vores islandske samfund, at arkiverne er initiativtagere på dette område. Men det er nødvendigt at samarbejde med alle, som

kan og vil komme med bidrag hertil. Det er for eksempel for' billedligt, hvor godt det er lykkedes danskerne at få de interesserede frivillige til at deltage i at taste ind folketællinger og kirkebøger.

På vores webside kan man også finde en database med billeder af nogle domprotokoller som er en slags eksempler af dokumenter udstillet for besøgere til vores webside.

5. Informationsarbejde og udstillinger

På vores websider har vi publiceret udstillinger og informationer af forskellig slags. Man kan blandt andet finde udstillinger i anledningen af Nationalarkivets 120 års jubilæum sidste år.

Men et af vores største projekter er en ny webside for skoler, som skal bruges i forbindelse med undervisningen i historie og islandsk på gymnasie-niveau. Dette er et forsøgsprojekt, som blev gennemført i samarbejde med en gymnasieskole i Reykjavik. Formålet er blandt andet at præsentere arkivet og forøge dets brugereantal i fremtiden. Samarbejdet går ud på, at ansatte fra arkivet og lærere fra skolen kommer hinanden i møde om personer og begivenheder, som er vigtige i de pågældende fag. Arkivet finder og digitaliserer relevante dokumenter, transskriberer dem og lægger dem ud på nettet. Lærerne udarbejder opgaver og ordforklaringer. Dette blev sat i gang på forsøgsbasis i det sidste skoleår og begge partier er tilfreds med resultatet. I det næste skoleår skal vi så udvikle vores samarbejde lidt mere.

<http://www.skjalasafn.is/skolavefur/>

Service over for myndighederne

Sidst, men ikke mindst, vil jeg nævne et område på websiden, som er udarbejdet specielt til det formål at servicere arkivarer inden for den offentlige forvaltning. Der kan man for eksempel finde vejledninger og blanketter, som skal bruges i forbindelse med arkivering samt aflevering af arkivalier.

Projekt

Jeg har allerede beskrevet de projekter vi arbejder på lige nu, nemlig:

- Oprettelse af søgbare kataloger over arkiverne.
- Indtastning af folketællinger til en database.

Kirkebøger er vel egnede som næste projekt, men det er ikke sikkert at de bliver det næste projekt. Det har vi ikke bestemt endnu.

Tilgængelighed

Når disse projekter er færdige håber vi at vores brugere kan via vor webside:

- Søge i registratorerne.
- Søge i vores folketællingsdatabase.
- Kikke på et udvalg af fotograferede dokumenter i særlige udstillinger.
- Lære om personer og historiske begivenheder ved hjælp af vores skoleweb.
- Søge information om arkivering og arkivkundskab.